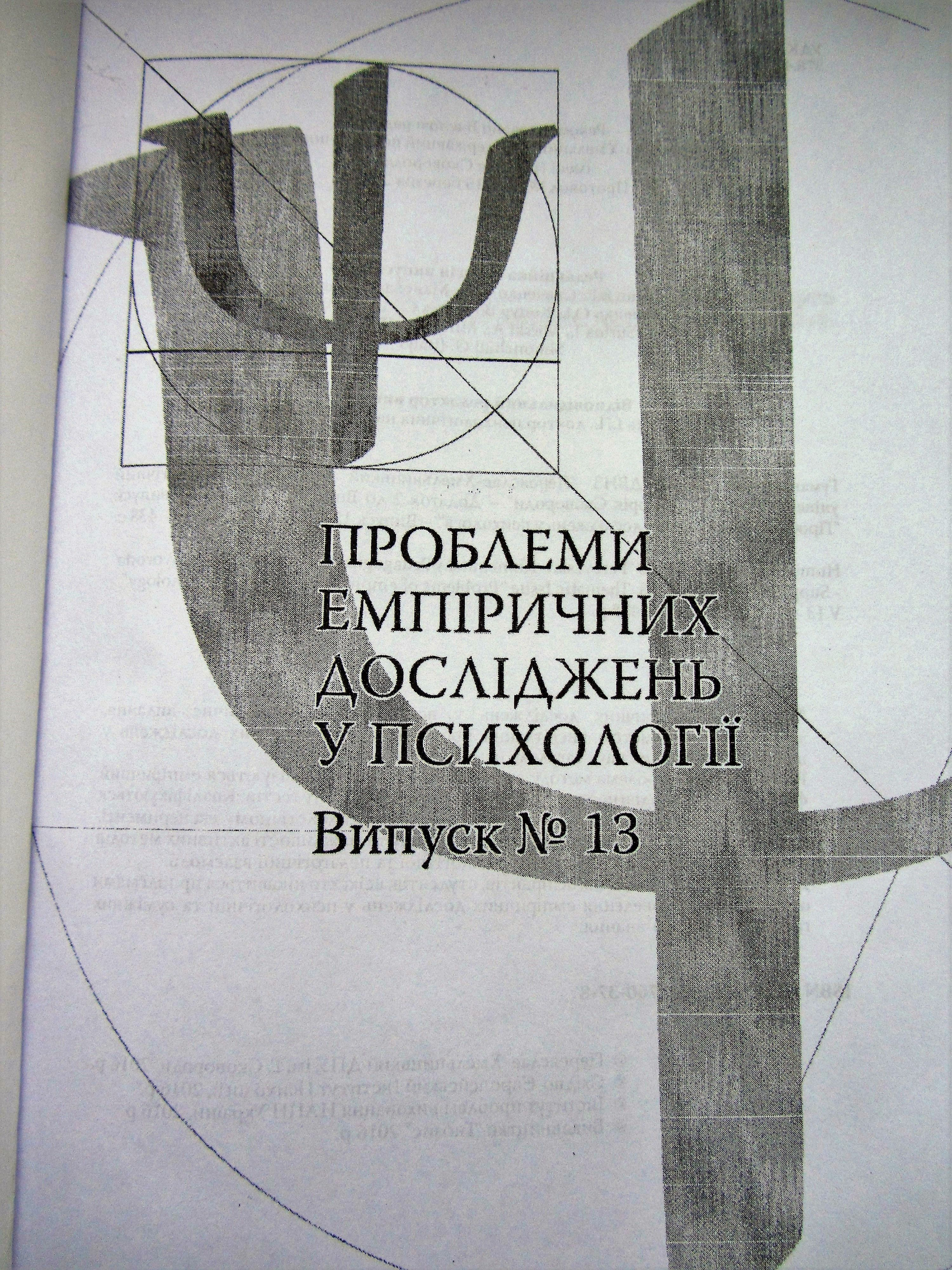




**ПРОБЛЕМИ ЕМПІРИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ У ПСИХОЛОГІЇ**

Випуск 13



ПРОБЛЕМИ
ЕМПІРИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ
У ПСИХОЛОГІЇ

Випуск № 13

Рекомендовано Вченою радою
ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди"
Протокол № 7 від 15 березня 2015 р.

Редакційна колегія випуску:
Кремень В.Г., Савченко О.Я., Маноха І.П., Бех І.Д.,
Ляшенко О.І., Коцур В.П., Рик С.М. (Україна),
Surina I., Mirski A., Mirska N. (Polska),
Simonchini G. (Italy)

Відповідальний редактор випуску:
Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" – Додаток 2 до Вип. 36: Тематичний випуск "Проблеми емпіричних досліджень у психології". – Випуск 13 – К.: Гнозис, 2016. – 438 с.

Humanitarian Bulletin SU "Pereyaslav-Khmelnytsky Pedagogical University by H. Skovoroda" - Supplement 2 to Vol. 36: Thematic Issue "Problems of empirical research in psychology." - V.13 - K.: Gnosis, 2016. - 438 p.

"Проблеми емпіричних досліджень у психології" – періодичне видання, започатковане з метою висвітлення проблематики емпіричних досліджень у царині гуманітарних наук загалом, психологічної – зокрема. Розглядається проблема методу в сучасній психології, аналізуються емпіричний фундамент психодіагностики та проблема ефективності тестів. Кваліфікуються антиномії емпіричності та етичності у соціально-психологічному експерименті. Досліджується проблема розвивального впливу та можливості активних методів навчання як емпірична складова психологічної та педагогічної взаємодії. Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, всіх, хто цікавиться проблемами організації та проведення емпіричних досліджень у психологічній та суміжних галузях наукового знання.

ISBN ISBN 978-966-2760-37-8

© Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди, 2016 р.
© Східно-Європейський Інститут Психології, 2016 р.
© Інститут проблем виховання НАПН України, 2016 р.
© Видавництво "Гнозис", 2016 р.



**I. ФІЛОСОФСЬКІ, РЕЛІГІЙНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ
АСПЕКТИ ТВОРЧОСТІ РОЛАНА БАРТА9**

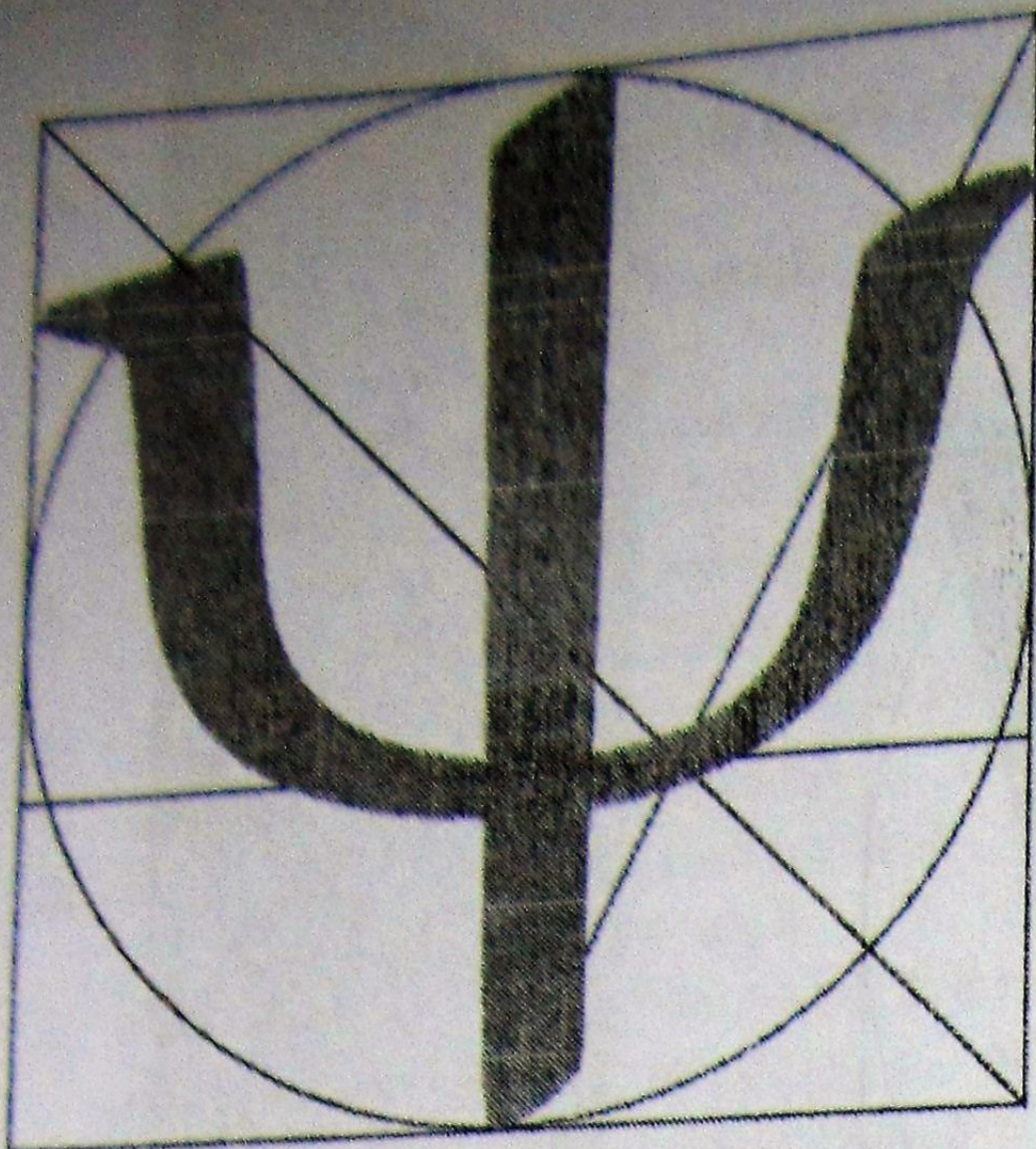
- ЕВДОКИМОВА В.А., КАДИНСКАЯ Т.В., ХАЕТ А.Г., О мето-
дике исследования отношения индивида к опасности..... 10**
- СКАЛЬСЬКА Д.М., Філософські аспекти емпіричних
досліджень структуралізму 21**
- УШАКОВ А.С., Людина культури в контексті
культуроцентричної парадигми..... 29**

**II. ПРОБЛЕМА МЕТОДУ В ПСИХОЛОГІЇ ТА
ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТИ 37**

- АЛЕКСЕЄВА Ю.А., Особистісно-мотиваційний підхід до
дослідження віри в юнацькому віці 38**
- БУРАЕТОВА І.І., Креативний потенціал у формуванні творчої
особистості нового типу 48**
- НІКІТІНА І.В., Гендерні особливості розвитку професійної
мотивації студентів..... 56**
- ОМЕЛЬЧЕНКО М.С., До проблеми формування професійної
самосвідомості особистості..... 63**
- САМКОВА О.М., Особливості формування стереотипів
професії у психологів 69**
- ШИЛОВА Н.І., Проблема цільової спрямованості особистості 77**

**III. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ:
АНТИНОМІЇ ЕМПІРИЧНОСТІ ТА ЕТИЧНОСТІ..... 83**

- ГОЛОВЧЕНКО Д.І., Соціально-психологічні передумови
реінтеграції внутрішньо переміщених осіб в соціум..... 84**
- ГУЦАЛО Э.У., МАТИАШ О., Становление и самоопределение
коммуникации в системе социально-гуманитарных наук..... 92**
- КРЕВСЬКА О.О., Факторні варіації прояву політичної
компетентності особистості 99**



АЛЕКСЕЕВА Ю.А.,
кандидат психологічних наук,
доцент, кафедра теоретичної та
консультативної психології,
факультет соціально-психологічних
наук та управління,
НПУ ім. М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ОСОБИСТІСНО- МОТИВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ВІРИ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

*У статті презентовано методологічний підхід до дослідження віри в юнацькому віці. Проведено теоретичний аналіз загальнонаукових та конкретно-наукових методологічних підходів. Встановлено, що до загальнонаукових методологічних підходів, які можуть допомогти розкрити природу віри, її структуру, форми, динаміку належить системний підхід. Проаналізовано принципи системного підходу (принцип багатоплановості досліджень, принцип багатомірності психічних явищ, принцип багаторівневості психічних явищ, принцип системної багатовимірної класифікації властивостей, принцип системної детермінації психічних явищ, принцип розвитку), на основі яких здійснюється структурно-функціональний аналіз віри особистості в юнацькому віці. Обґрунтовано доцільність вибору особистісного підходу до дослідження віри, як одного з стрижневих серед конкретно-наукових методологічних підходів. Встановлено, що на початку виникнення особистісного підходу існував релігійний підхід до особистості як до «божественної душі» людини. В подальшому розвиток особистісного підходу привів до вивчення й розуміння нерелігійної форми віри і віри в цілому. Проаналізовано принципи та положення різних особистісних концепцій, які є методологічно важливими для вивчення віри як феномену особистості. Констатовано, що поряд з особистісним підходом, в якості конкретно-наукової методології вивчення віри виступає мотиваційний підхід. Підкреслюється, що особистісно-мотиваційний підхід є провідним у вивченні проблеми розвитку віри особистості в юнацькому віці.
Ключові слова: методологія, системний підхід, особистісний підхід, мотиваційний підхід, особистісно-мотиваційний підхід.*

В статье представлен методологический подход к исследованию веры в юношеском возрасте. Проведен теоретический анализ общенаучных и конкретно-научных методологических подходов. Установлено, что к

общенаучным методологическим подходам, которые могут помочь раскрыть природу веры, ее структуру, формы, динамику принадлежит системный подход. Проанализированы принципы системного подхода (принцип многоплановости исследований, принцип многомерности психических явлений, принцип многоуровневости психических явлений, принцип системной многомерной классификации свойств, принцип системной детерминации психических явлений, принцип развития), на основе которых осуществляется структурно-функциональный анализ веры личности в юношеском возрасте. Обоснована целесообразность выбора личностного подхода к исследованию веры, как одного из стержневых среди конкретно-научных методологических подходов. Установлено, что в начале возникновения личностного подхода существовал религиозный подход к личности как к «божественной души» человека. В дальнейшем развитие личностного подхода привело к изучению и пониманию нерелигиозной формы веры и веры в целом. Проанализированы принципы и положения различных личностных концепций, которые являются методологически важными для изучения веры как феномена личности. Констатируется, что наряду с личностным подходом, в качестве конкретно-научной методологии изучения веры выступает мотивационный подход. Подчеркивается, что личностно-мотивационный подход является ведущим в изучении проблемы развития веры в юношеском возрасте.

Ключевые слова: методология, системный подход, личностный подход, мотивационный подход, личностно-мотивационный подход.

The article presents a methodological approach to the study of the faith in youth. A theoretical analysis of the general scientific and specific scientific methodological approaches was performed. It is determined that to the general scientific methodological approaches that can help to reveal the nature of faith, its structure, forms, dynamics belongs a systematic approach. There were analyzed the principles of the system approach (the principle of the variability of studies, the principle of the multidimensionality of mental phenomena, the principle of multilevel psychic phenomena, the principle of the systematic multi-dimensional classification of properties, the principle of the system of the determination the mental phenomena, the principle of development), on the basis of which the structural and functional analysis of faith identity in adolescence are accomplished. There was given a base of the expediency of the choice of the personal approach to the study of the faith, as one of the key among the specific scientific methodological approaches. It was found that at the beginning of the emergence of the personal approach there was a religious approach to the individual as a «divine soul» of man. In further the development of the personal approach has led to the study and understanding of the non-religious forms of belief and faith in general. There were analyzed the principles and states of the various personality concepts that are methodologically important for the study of the faith as a phenomenon of personality. It was stated that along with the personal approach capacity of a concrete scientific methodology for studying of faith appears the motivational approach. It is emphasized that the personal-motivational approach is leading in study of the problems of the development of faith in youth.

Key words: methodology, a systematic approach, personal approach, motivational approach, personal and motivational approach.

гічних напрямів: психоаналітичного (З. Фрейд, К. Г. Юнг), гуманістичного (К. Роджерс, А. Маслоу, Е. Фромм, В. Франкл, Г. Олпорт), біхевіорального (Б. Скіннер, Дж. Роттер).

Нам ближче основні постулати гуманістичної психології, що розглядає віру як результат пошуку особистістю смислу й безумовне визнання й прийняття пропонуваного суспільством цінностей.

Розвиток особистісного підходу в психології був пов'язаний із вивченням різних форм віри (релігійної й нерелігійної). Так, в історичній послідовності виникнення особистісного підходу, на думку К. К. Платонова, існував релігійний підхід до особистості як до «божественної душі» людини. В подальшому розвиток особистісного підходу привів до вивчення й розуміння психічних явищ, у тому числі й нерелігійної форми віри і віри в цілому [16]. Особистісний підхід використовувався в дослідницьких роботах російських і українських психологів (С. А. Рубінштейн, К. К. Платонов, Б. Г. Ананьєв, Г. С. Костюк, А. В. Петровський, Д. М. Узнадзе, В. М. М'ясищев, Б. М. Теплов, К. О. Абульханова-Славська, О. М. Двойнін, С. Д. Максименко, І. Д. Бех, І. С. Булах, М. Й. Боришевський, В. В. Рибалко, Т. М. Титаренко, В. О. Татенко, Л. Є. Просандеєва, Т. М. Зелінська).

С. А. Рубінштейн був одним із перших, хто сформулював основні положення особистісного підходу в радянській психології, які стисло можна викласти в такій формі: всі психічні процеси є складовою частиною особистості; особистість перебуває в єдності зі свідомістю і діяльністю, і тому особистість слід розглядати не тільки крізь призму окремих властивостей, але й аналізуючи індивідуальні особливості її діяльності. У своєму підході до вивчення особистості С. А. Рубінштейн акцентував увагу на вирішенні проблем людини та її буття: людина і світ, добро й зло, відповідальність і воля, совість і обов'язок, цінності й щастя, життя й доля, любов і смерть, віра і смисл, творча праця, духовність, трансцендентність тощо [2, 19]. Суть його теорії загалом полягає в тому, щоб «відкрити людині очі на багатство її душевного змісту, на все, що вона може мобілізувати, щоб устояти,

щоб внутрішньо впоратися з тими труднощами, які ще не вдалося усунути в процесі боротьби за гідне життя» [18, с. 350].

На думку К. К. Платонова, особистісний підхід у психології акцентує увагу на індивідуальній динамічній функціональній структурі особистості. Учений виділив основні положення особистісного підходу: 1) розвиток особистості детермінується об'єктивно складними міжособистісними відносинами; 2) поведінка людини зумовлена не тільки зовнішніми умовами, але і її особистісними особливостями; 3) особистість має свою індивідуальну динамічну структуру [16].

Методологічною основою вивчення різних видів віри (віри в себе, віри в іншого, віри в людство) виступає принцип об'єктивних ставлень особистісного підходу, що дістав розвитку в теорії ставлень В. М. М'ясищева. Виділені вченим домінуючі ставлення в структурі особистості: ставлення до себе, до інших, до предметів і явищ зовнішнього світу – лежать в основі розвитку видів віри. Учений визначав ставлення як силу, потенціал, що зумовлює ступінь інтересу, ступінь вираженості емоції, ступінь напруги або потреби, тому вважав, що ставлення виступають рушійною силою особистості [15].

До особистісного підходу можна віднести ціннісно-смісловий підхід до вивчення віри, розроблений О. М. Двойніним. Важливими для нас є основні положення цього підходу: 1) віра є внутрішнім компонентом у системі «людина–світ»; 2) віра вивчається як феномен ноетичного (сміслового) рівня буття людини; 3) віра для людини виступає у формі цінності; 4) поведінкові прояви віри слід розглядати крізь призму ціннісно-сміслових координат [5].

Методологічно важливими для вивчення віри як феномену особистості є принципи генетико-моделюючого методу дослідження особистості, розробленого відомим українським психологом С. Д. Максименком. Учений виділяв п'ять принципів генетико-моделюючого методу: 1) принцип аналізу по одиницях – передбачає пошук одиниць аналізу особистості; головною одиницею особистості виступає нужда – унікальна біосоціальна сила; 2) принцип єдності

біологічного й соціального – означає вивчення онтогенезу від його початку і досліджує механізми виникнення потреб з нужди; 3) принцип креативності – відображає взаємозв'язок нужди з різними об'єктами, явищами, які не просто породжують потреби, а й зумовляють розвиток творчої унікальності особистості; 4) принцип рефлексивного релятивізму – фіксує неможливість установлювати точні виміри і визначати унікально-творчі прояви особистості. Наявність рефлексії, яка є наслідком «зустрічей» нужди з життям людини, робить це життя безмежно своєрідним й розкриває в людині внутрішні ресурси розвитку. Разом із цим принцип релятивізму застерігає від схематизму і поверхневих прогнозів щодо проявів особистості й пояснює, що знання про наявність рефлексивно-творчого потенціалу людини завжди є обмеженими; 5) принцип єдності експериментальної та генетичної лінії розвитку пояснює, що цілісність особистості вивчається в генетико-моделюючому експерименті шляхом створення в ньому особливих умов становлення цілісних одиниць аналізу й можливостей для самомоделювання особистості [13].

У межах розглянутих нами питань значний інтерес являє собою концепція особистісно орієнтованого виховання, що впроваджується у педагогічній психології і, зокрема, – у психології виховання. І.Д. Бех, чії наукові роботи присвячені цій актуальній темі, під особистісно орієнтованим вихованням розуміє комплекс виховних впливів, які спрямовують активність вихованців на усвідомлення себе як особистості, котрі активують у них віру в себе, довільне і відповідальне самовираження, що формує установки, які дозволяють переборювати протиріччя у власному досвіді. Дотримуючись гуманістичних позицій, І.Д. Бех пише: «особистісно орієнтоване виховання – це утвердження людини як найвищої цінності, навколо якої ґрунтуються інші суспільні пріоритети» [4, с.29].

Концепція особистісно орієнтованого виховання включає ряд виховних технологій, які презентуються у формі психологічних принципів:

1. Принцип цілеспрямованого ство-

рення емоційно збагачених виховних ситуацій. Згідно з цим принципом, моральні норми необхідно демонструвати не як поняття, а у формі конкретної події або вчинку. Лише емоційно насичене уявлення про моральну норму може спонукати учнів до відповідного вчинку.

Принцип особистісно розвиваючого спілкування полягає у тому, що виховні впливи у формі інструкцій дорослого повинні активізувати інтрапсихічну діяльність вихованця і перетворити її у власний внутрішній процес саморегуляції.

Принцип використання співпереживання як психологічного механізму у вихованні особистості. Автор цих положень підкреслює, що процес неодноразового повторювання у подібних життєвих ситуаціях емоційних станів у формі співпереживань приводить до поступового їх закріплення у свідомості у відповідні моральні поняття. Таким чином, одним з регуляторів поведінки зростаючої особистості є осмислене емоційне ставлення до змісту ситуації чи події.

Принцип систематичного аналізу вихованцем власних і чужих вчинків. Основною метою вихователя, відповідно до цього принципу, є необхідність навчити дитину систематично сприймати й аналізувати результати власних і чужих вчинків. Цей принцип допомагає вихованцеві усвідомлювати моральні норми, формує в нього здатність до сприйняття результатів власної діяльності й допомагає цілеспрямовано здійснювати корекцію своєї поведінки [4].

Ґрунтуючись на позиції С. А. Рубінштейна про те, що системний принцип детермінації конкретизується у вченні про мотивацію, ми, поряд з особистісним підходом, розглядаємо як конкретно-наукову методологію вивчення віри також мотиваційний підхід, до якого відносять такі теорії мотивації: «теорію поля» К. Левіна; концепцію мотивації А. Маслоу, теорію мотивації досягнення успіхів у різних видах діяльності (Д. Аткинсон, Д. Макклеланд, Г. Хекхаузен); теорію особистісних конструктів Дж. Келлі; теорію діяльнісного походження мотиваційної сфери О. М. Леонтьєва.

Для вивчення розвитку віри важливі основні положення «теорії поля» К. Ле-

віна: 1) рушійною силою людської діяльності є потреба – динамічний стан, який виникає у людини при здійсненні якогось наміру або дії; 2) особистість і соціальне середовище у взаємозв'язку утворюють «життєвий простір». Життєвий простір вміщує в собі психологічне поле, тобто цілісність наявних, залежних один від одного психологічних фактів. Існують два «поля» – зовнішнє та внутрішнє. Середовище – це «зовнішнє поле сил і впливів», а особистість – це «внутрішнє поле» систем напружень, відтак особистість і середовище – це два полюси «життєвого простору». Кожне «поле» має свою когнітивну структуру, здатну змінюватися під впливом певних сил. Зміна когнітивної структури може відбуватися в будь-якій частині життєвого простору – як на рівні реальності, так і на рівні ірреального (бажання, страхи). Серед сил, що спричиняють зміни когнітивної структури «поля», слід розрізняти два окремі типи: сили, пов'язані із самим когнітивним полем, і сили, пов'язані з певними валентностями (потребами або мотивами). Сили першого типу ідентичні силам, що управляють полем сприйняття. Вони впливають на сприйняття як предметів і об'єктів, так і характеру інших людей та соціальних фактів. До сил другого типу, що приводять до змін когнітивної структури «поля», належать потреби індивіда, його цінності, валентності та надії; 3) категорія часової перспективи пояснює той факт, що «психологічне поле», яке існує в цей момент, містить у собі уявлення про своє минуле й майбутнє. Усі зміни в «психологічному полі» залежать тільки від структури поля в поточний момент часу. Поняття «часової перспективи» означає визнання впливу більш віддалених потреб на діяльність людини; 4) проблему цілеутворення слід розглядати у зв'язку зі структурою самооцінки та рівнем домагань [6, 9].

Для дослідження віри становлять інтерес основні положення теорії мотивації досягнення успіхів у різних видах діяльності (Д. Аткинсон, Д. Макклеланд, Х. Хекхаузен): 1) поведінка людини зумовлюється двома різними мотивами, функціонально пов'язаними з її діяльністю, спрямованою на досягнення успі-

ху: це мотив досягнення успіху й мотив уникнення невдачі; 2) мотив досягнення успіху пов'язаний з упевненістю людини в собі й вірою у свій успіх, а мотив уникнення невдачі пов'язаний із непевністю в собі й невір'ям в успіх своєї діяльності; 3) ці мотиви пов'язані зі ступенем наполегливості, який людина проявляє в досягненні поставлених цілей. Люди, мотивовані на успіх, виявляють більшу наполегливість у досягненні поставлених цілей, ніж люди, орієнтовані на невдачу [12, 22].

Методологічною підставою в розроблюваному нами особистісно-мотиваційному підході слугує головний принцип концепції мотивації А. Маслоу стосовно ієрархічної системи потреб особистості, до якої входять: фізіологічні потреби, потреба в безпеці, в любові, в самоповазі й самоактуалізації. Основу позиції вченого становить принцип відносного пріоритету актуалізації мотивів, згідно з яким, перш ніж активізуються й почнуть визначати поведінку потреби більш високих рівнів, мають бути задоволені потреби нижчого рівня. Крім того, мотиваційну систему особистості А. Маслоу розділив на дві підсистеми: первинні та вторинні потреби. Вторинні потреби розглядаються в єдності з вищими цінностями особистості. Вони визначають спрямованість поведінки людини на пошук смислу, істини, самовдосконалення [14].

Суттєвий внесок у розвиток мотиваційного підходу здійснив Дж. Келлі, розробивши теорію особистісних конструктів. Він визначав особистісні конструкти як стійкі когнітивно-оцінні утворення, що являють собою систему понять, крізь призму яких людина сприймає світ і які можуть слугувати для прогнозування поведінки людини [7].

Важливим для побудови концептуальної моделі розвитку віри в юнацькому віці є положення теорії діяльнісного походження мотиваційної сфери О. М. Леонтьєва про те, що реальним базисом особистості людини є сукупність її суспільних відносин, які реалізуються за допомогою діяльності, точніше, сукупності її різноманітних діяльностей, які і є вихідними «одиницями» психологічного аналізу особистості. Відносини між діяльностями характеризуються

ієрархічністю й співвідпорядкованістю мотивів. Вони утворюють відносно самостійні одиниці життя особистості, які роз'єднані між собою або входять до єдиної мотиваційної сфери. Роз'єднаність цих ієрархізованих між собою одиниць життя створює психологічний профіль людини, що живе уривчасто – то в одному «полі», то в іншому. Навпаки, високий ступінь ієрархізації мотивів виражається в тому, що свої дії людина співвідносить із головним для неї мотивом – життєвою метою. Тільки альтруїстичні мотиви здатні створити внутрішню психологічну виправданість діяльності, яка становить смисл життя. Становлення системи особистісних смислів приводить до становлення особистості людини [10].

Висновки та перспективи дослідження. Таким чином, конкретно-методологічною основою для розробленого нами особистісно-мотиваційного підхо-

ду до вивчення розвитку віри в юнацькому віці є положення особистісного й мотиваційного підходів, які базуються на основних принципах системного підходу: принципі багатоплановості досліджень психічних явищ; принципі багаторівневості психічних явищ; принципі детермінації та принципі розвитку. Сутність особистісно-мотиваційного підходу полягає в тому, що віру слід розглядати як систему, що вміщує структурні компоненти і форми. Детермінантами розвитку віри особистості виступають цінності, потреби, мотиви, відносини людини з навколишнім світом. Перспективи подальшої науково-дослідної роботи вбачаємо у вивченні основних принципів особистісно-мотиваційного підходу: 1) принципу взаємодії трансцендентного та іманентного в походженні та пізнанні природи віри; 2) принципу персоналізації віри; 3) принципу синергічності віри.

Список використаних джерел:

1. Абульханова-Славская К. А. *Методологический аспект проблемы субъективного* / К. А. Абульханова-Славская // *Методологические и теоретические проблемы психологии.* – М.: Наука, 1969. – С. 317-347.
2. Абульханова-Славская К. А. *Философско-психологическая концепция С. Л. Рубинштейна: К 100-летию со дня рождения* / К. А. Абульханова-Славская, А. В. Брушлинский. – М.: Наука, 1989. – 248 с.
3. Асмолов А. Г. *Психология личности: культурно-историческое понимание развития человека* / А. Г. Асмолов. – [3-е изд.]. – М.: Смысл: Издательский центр «Академия», 2007. – 528 с.
4. Бех І. Д. *Особистісно зорієнтоване виховання* / І. Д. Бех – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
5. Двойнин А. М. *Феномен веры в предметном поле психологии: методологические проблемы* / А. М. Двойнин, Г. И. Данилова // *Вестник ПСТГУ IV. Педагогика. Психология.* 2013. – Вып. 2 (29). – С. 121-130.
6. Зейгарник В. Б. *Теория личности К. Левина* / В. Б. Зейгарник. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981. – 112 с.
7. Келли Дж. *Психология личности. Теория личностных конструктов.* – СПб.: Речь, 2000. – 249 с.
8. Костюк Г. С. *Принцип развития в психологии* / Г. С. Костюк // *Методологические и теоретические проблемы психологии.* – М.: Наука, 1969. – С. 118-148.
9. Левин К. *Теория поля в социальных науках.* / К. Левин; [пер. с англ.]. – СПб.: «Сенсор», 2000. – 368 с.
10. Леонтьев А. Н. *Избранные психологические произведения: В 2 т.* / А. Н. Леонтьев. – М.: Педагогика, 1983. – Т. 2. – 320 с.
11. Ломов Б. Ф. *Методологические и теоретические проблемы психологии* / Б. Ф. Ломов. – М.: Наука, 1984. – 444 с.

12. Макклеланд Д. Мотивация человека / Д. Макклеланд. – СПб.: Питер, 2007. – 672 с.
13. Максименко С. Д. Психологія особистості: підручник / С. Д. Максименко, К. С. Максименко, М. В. Папуча; [ред. С. Д. Максименко]. – К.: ТОВ КММ, 2007. – 296 с.
14. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу; [пер. с англ. Т. Гутман, Н. Мухина]. – 3-е изд. – СПб.: Питер, 2007. – 352 с.
15. Мясищев В. Н. Психология отношений. Избранные психологические труды / В. Н. Мясищев; [ред. А. А. Бодалева]. – М.: Изд-во Института практической психологии, Воронеж: НПО «МОДЭК», 1995. – 356 с.
16. Платонов К. К. Личностный подход как принцип психологии / К. К. Платонов // Методологические и теоретические проблемы психологии. – М.: Наука, 1969. – с. 217
17. Франшивили И. В. Системный подход и общественные закономерности. – М.: СИНТЕГ, 2000 – 528 с.
18. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии. – М.: Педагогика, 1973. – 424 с.
19. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание. Человек и мир / С. Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2002. – 512 с.
20. Системный подход и психиатрия / [под ред. П. П. Волкова]. – Минск: «Высшая школа», 1976. – 398 с.
21. Смит Н. Современные системы психологии / Н. Смит; [Пер. с англ. под общ. ред. А. А. Алексеева]. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 384 с.
22. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – СПб.: Питер; М.: Смысл, 2002. – 860 с.

Transliteration of References:

1. Abul'hanova-Slavskaja K. A. Metodologicheskij aspekt problemy subektivnogo / K. A. Abul'hanova-Slavskaja // Metodologicheskie i teoreticheskie problemy psihologii. – M.: Nauka, 1969. – S.317-347.
2. Abul'hanova-Slavskaja K. A. Filosofsko-psihologicheskaja koncepcija S.L. Rubinshtejna: K 100-letiju so dnja rozhdenija / K.A. Abul'hanova-Slavskaja, A. V. Brushlinskij. – M.: Nauka, 1989. – 248 s.
3. Asmolov A. G. Psihologija lichnosti: kul'turno-istoricheskoe ponimanie razvitija cheloveka / A. G. Asmolov. – [3-e izd.]. – M.: Smysl: Izdatel'skij centr «Akademija», 2007. – 528 s.
4. Beh I. D. Osobistisno zorientovane vihovannja / I. D. Beh – K.: IZMN, 1998. – 204 s.
5. Dvojnin A. M. Fenomen very v predmetnom pole psihologii: metodologicheskie problemy / A. M. Dvojnin, G. I. Danilova // Vestnik PSTGU IV: Pedagogika. Psihologija. 2013. – Vyp. 2 (29). – S. 121-130.
6. Zejgarnik V. B. Teorija lichnosti K. Levina / V. B. Zejgarnik. – M.: Izd-vo Mosk. un-ta, 1981. – 112 s.
7. Kostjuk G. S. Princip razvitija v psihologii / G. S. Kostjuk // Metodologicheskie i teoreticheskie problemy psihologii. – M.: Nauka, 1969. – S. 118-148.
8. Kelli Dzh. Psihologija lichnosti. Teorija lichnostnyh konstruktov. – SPb.: Rech', 2000. – 249 s.
9. Levin K. Teorija polja v social'nyh naukah. / K. Levin; [per. s angl.]. – SPb.: «Sensor», 2000. – 368 s.
10. Leont'ev A. N. Izbrannye psihologicheskie proizvedenija: V 2 t. / A. N. Leont'ev. – M.: Pedagogika, 1983. – T. 2. – 320 s.
11. Lomov B. F. Metodologicheskie i teoreticheskie problemy psihologii / B. F. Lomov. – M.: Nauka, 1984. – 444 s.

12. Makkleland D. Motivacija cheloveka / D. Makkleland. – SPb.: Piter, 2007. – 672 s.
13. Maksimenko S. D. Psihologija osobnosti: pidruchnik / S. D. Maksimenko, K. S. Maksimenko, M. V. Papucha; [red. S.D.Maksimenko]. – K.: TOV KMM, 2007. – 296 s.
14. Maslou A. Motivacija i lichnost' / A. Maslou; [per. s angl. T. Gutman, N. Muhina]. – 3-e izd. – SPb.: Piter, 2007. – 352 s.
15. Mjasishhev V. N. Psihologija otnoshenij. Izbrannye psihologicheskie trudy / V. N. Mjasishhev; [red. A. A. Bodaleva]. – M.: Izd-vo Instituta prakticheskoy psihologii, Voronezh: NPO «MODJeK», 1995. – 356 s.
16. Platonov K. K. Lichnostnyj podhod kak princip psihologii / K.K. Platonov // Metodologicheskie i teoreticheskie problemy psihologii. – M.: Nauka, 1969. – s. 217
17. Prangishvili I. V. Sistemnyj podhod i obshhestvennye zakonomernosti. – M.: SINTEG, 2000 – 528 s.
18. Rubinshtejn S. L. Problemy obshhej psihologii. – M.: Pedagogika, 1973. – 424 s.
19. Rubinshtejn S. L. Bytie i soznanie. Chelovek i mir / S.L.Rubinshtejn. – SPb: Piter, 2002. – 512 s.
20. Sistemnyj podhod i psihiatrija / [pod red. P. P. Volkova]. – Minsk: «Vyshejschaja shkola, 1976. – 398 s.
21. Smit N. Sovremennye sistemy psihologii / N. Smit; [Per. s angl. pod obshh. red. A. A. Alekseeva]. – SPb.: PRAJM-EVROZNAK, 2003. – 384 s.
22. Hekhaizen H. Motivacija i dejatel'nost' / H. Hekhaizen. – SPb.: Piter; M.: Smysl, 2002. – 860 s.

УДК 378.1
378.4

Рекомендовано Вченою радою
ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди"
Протокол № 7 від 15 березня 2015 р.

Редакційна колегія випуску:
Кремень В.Г., Савченко О.Я., Маноха І.П., Бех І.Д.,
Ляшенко О.І., Коцур В.П., Рик С.М. (Україна),
Surina I., Mirski A., Mirska N. (Polska),
Simonchini G. (Italy)

Відповідальний редактор випуску:
Маноха І.П., доктор психологічних наук, професор

Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" – Додаток 2 до Вип. 36: Тематичний випуск "Проблеми емпіричних досліджень у психології". – Випуск 13 – К.: Гнозис, 2016. – 438 с.

Humanitarian Bulletin SU "Pereyaslav-Khmelnytsky Pedagogical University by H. Skovoroda" - Supplement 2 to Vol. 36: Thematic Issue "Problems of empirical research in psychology." - V.13 - K.: Gnosis, 2016. - 438 p.

Дизайн макету: Онкович А.
Верстка: Омелян О.А.

"Проблеми емпіричних досліджень у психології" – періодичне видання, започатковане з метою висвітлення проблематики емпіричних досліджень у царині гуманітарних наук загалом, психологічної – зокрема. Розглядається проблема методу в сучасній психології, аналізуються емпіричний фун-дамент психодіагностики та проблема ефективності тестів. Кваліфікуються антиномії емпіричності та етичності у соціально-психологічному експерименті. Досліджується проблема розвивального впливу та можливості активних методів навчання як емпірична складова психологічної та педагогічної взаємодії. Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, всіх, хто цікавиться проблемами організації та проведення емпіричних досліджень у психологічній та суміжних галузях наукового знання.

ISBN ISBN 978-966-2760-37-8

© Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди, 2016 р.
© Східно-Європейський Інститут Психології, 2016 р.
© Інститут проблем виховання НАПН України, 2016 р.
© Видавництво "Гнозис", 2016 р.